

MINISTERRÅDSFÖRSLAG

Justitssektorens Samarbejdsprogram

1. Indledning

Det nordiske samarbejde som omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland blev formaliseret med oprettelsen af Nordisk Råd i 1952.

10 år senere i 1962 underskrev landene Helsinkiaftalen som er det formelleretlige dokument der regulerer det nordiske samarbejde. I 1971 blev Nordisk Ministerråd oprettet for at varetage samarbejdet mellem de nordiske regeringer og den politiske ledelse i de selvstyrende områder. Helsinkiaftalen blev senest justeret i 1995.

Det retlige samarbejde er et værktøj i arbejdet med at fremme grundlæggende fælles principper i nordisk lovgivning i overensstemmelse med et nordisk værdifællesskab. Samarbejdet er også et værktøj i det europæiske lovgivningsarbejde og ved gennemførelse af EU/EØS retsakter og andre internationale forpligtelser.

De nordiske samarbejdsministre vedtog i februar 2014 følgende overordnede principper som visioner og mål for det nordiske samarbejde i de kommende år 1) "Et grænseløst Norden", 2) "Et innovativt Norden", 3) "Et synligt Norden" og 4) "Et udadvendt Norden". Det retlige samarbejde skal bidrage til at opfylde denne vision.

Det nordiske justitsministerielle samarbejde bygger på principperne i Helsinkiaftalen, de overordnede principper for det nordiske samarbejde og nærværende Samarbejdsprogram. Samarbejdet suppleres med formandsskabsprogrammer og konkrete initiativer.

2. Retsgrundlaget

Om det retlige samarbejde og om samarbejdet i øvrigt fastsætter Helsinkiaftalen bl.a. følgende:

"Artikel 2

Ved udformningen af love og andre retsregler i de nordiske lande skal statsborgere i de øvrige nordiske lande sidestilles med landets egne statsborgere. Dette gælder inden for samarbejdsoverenskomstens virkeområde.

Undtagelse fra første stykke kan dog gøres, hvis krav om statsborgerskab er grundlovsfæstet, nødvendigt på grund af andre internationale forpligtelser eller det i øvrigt af særlige grunde skønnes nødvendigt.

Artikel 3

De kontraherende parter skal søge at lette adgangen for statsborgere i et nordisk land til at opnå statsborgerskab i et andet nordisk land.

Artikel 4

De kontraherende parter skal fortsætte lovgivningssamarbejdet med henblik på at opnå den størst mulige overensstemmelse på privatrettens område.

Artikel 5

De kontraherende parter bør tilstræbe ensartede bestemmelser om forbrydelser og strafferetlige retsfølger.

Med hensyn til forbrydelser, der er begået i et nordisk land, bør efterforskning og strafforfølgning i videst mulig udstrækning kunne finde sted også i et andet nordisk land.

Artikel 6

De kontraherende parter skal tilstræbe indbyrdes samordning af anden lovgivning end den her nævnte på områder, hvor det findes hensigtsmæssigt.

Artikel 7

Enhver af de kontraherende parter bør virke for at gennemføre sådanne bestemmelser, at afgørelser truffet af domstole eller andre myndigheder i et andet nordisk land tillige kan fuldbyrdes inden for partens område.

...

Artikel 33

De kontraherende parters deltagelse i europæisk og andet internationalt samarbejde giver gode muligheder for samarbejde til fordel for nordiske statsborgere og virksomheder. Der påhviler i denne sammenhæng regeringerne et særligt ansvar for at varetage fælles interesser og vurderinger."

3. Overordnede principper

Retssikkerhed

Det nordiske justitssamarbejde skal bidrage til at styrke de demokratiske beslutningsprocesser i de nordiske lande og til at fremme retssikkerheden for borgere og virksomheder.

En vigtig målsætning for justitssamarbejdet er, at sektorens lovgivning og anden regulering har et indhold og en udformning som er tilgængelig for borgerne samt at borgere og virksomheder kan bevæge sig frit over grænserne uden unødige grænsehindringer.

Nordisk nytte

I justitssamarbejdet prioriteres spørgsmål og sager, hvor nordisk nytte kan opnås. Dette indebærer, at der i justitssamarbejdet lægges vægt på

- At der gennem fælles eller ensartede nordiske aktiviteter og løsninger opnås bedre resultater end hvis det samme forgår i nationalt regi
- At nordisk kompetence og konkurrencekraft styrkes
- At kontakter og forbindelser mellem de nordiske lande lettes

Retsenhed

Helsinkiaftalen sigter mod indbyrdes samordning på justitsområdet. Dette indebærer imidlertid ikke nødvendigvis, at lovgivningen skal være identisk. Nordisk retsenhed omfatter også opnåelse af en fælles struktur og fælles bærende retlige principper for lovgivningen.

Ved gennemførelse af EU/EØS-regulering og andre internationale forpligtelser skal det i særlig grad tilstræbes, at der opnås retsenhed.

Behovet, omfanget og karakteren af justitssamarbejdet varierer på de forskellige retsområder. Indenfor privatrettens område efterstræbes i overensstemmelse med Helsinkiaftalen så stor retsenhed som muligt. Hvis sådan retsenhed ikke er mulig fx på grund af moralske værdiopfattelser eller institutionelle rammer skal der ske en udveksling af information og erfaringer.

Lovforslag skal, når der er relevant, indeholde en redegørelse for tilsvarende lovgivning i de øvrige nordiske lande.

4. Organisatoriske og økonomiske rammer

Organisationen

Justitsministrene (MR-Lov) har det overordnede ansvar for samarbejdet. På sit årlige møde behandler ministrene politisk aktuelle sager af fælles nordisk interesse eller behov med henblik på at indlede et nordisk samarbejde indenfor nye retlige områder eller med henblik på i øvrigt at finde fælles nordiske løsninger.

Nordisk embedsmandskomite for justitssamarbejdet (EK-LOV) består af ledende embedsmænd med ansvar for justits- og lovgivningsspørgsmål i de nordiske justitsministerier. Komiteen forbereder og følger op på justitsministrenes årlige møde. Komiteen initierer nye projekter.

Justitsministrene eller embedsmandskomiteen kan beslutte at nedsætte faste eller ad hoc arbejdsgrupper. Embedsmandskomiteen udarbejder mandat og træffer afgørelse om eventuelt budget for sådanne arbejdsgrupper.

Embedsmandskomiteen og arbejdsgrupper samarbejder efter behov med Nordisk Ministerråds andre embedsmandskomiteer og arbejdsgrupper.

Formandsskabet

Det kommende formandsskabsland præsenterer senest på embedsmandskomiteens 3. møde i året før formandsskabsperioden, sine planer, aktiviteter og initiativer for justitssektoren i formandsskabsperioden med henblik på en drøftelse i embedsmandskomiteen.

Det kommende formandsskabsland præsenterer i den forbindelse også, hvilke projekter, seminarer, udredninger m.v. der agtes gennemført og de tilhørende økonomiske rammer.

Budget

På det 1. eller 2. årlige møde drøftes og fastsættes det efterfølgende kalenderårs budget, herunder mål med tilhørende aktiviteter der ønskes prioriteret.

Embedsmandskomiteens drøftelser af budget skal være afsluttet i så god tid, at resultatet heraf kan indgå i Nordisk Ministerråds generalsekretærs forberedelse af et samlet budgetforslag for Nordisk Ministerråd.

Anvendelse af projektmidler

Justitsministrene eller embedsmandskomiteen kan inden for den årlige budgetramme støtte finansieringen af konferencer, seminarer, forskning, studier m.v. af særlig relevans for justitssektoren.

Embedsmandskomiteen har vedtaget særlige retningslinjer for anvendelsen af Ministerrådets projektbudget. Disse retningslinjer supplerer de overordnede retningslinjer som de nordiske samarbejdsministre har vedtaget.

Det fremgår af disse retningslinjer bl.a., at ca. 75% af midlerne bør anvendes til gennemførelse af

- Justitssektorens samarbejdsprogram,
- Formandsskabsinitiativer
- Initiativer og prioriteringer fra justitsministrene
- Initiativer og prioriteringer fra embedsmandskomiteen
- Initiativer som følge af rekommandationer m.v. fra Nordisk Råd

Det fremgår videre, at ca. 100.000 DKK afsættes til aktiviteter inden for rammerne af samarbejdet med Estland, Letland, Litauen og Nordvest Rusland.

Der kan herudover efter en konkret vurdering endvidere efter ansøgning bevilges midler til eksterne projekter, såfremt bl.a. kriteriet om "nordisk nytte" er opfyldt.

Nordisk Ministerråds standardvilkår for projektkontrakter finder anvendelse ved justitssamarbejdets anvendelse af projektmidler.

Ved anvendelse af projektmidler prioriteres således aktiviteter, som ligger inden for samarbejdsprogrammet samt det aktuelle og tidligere formandsskabsprogrammer og -prioriteringer.

Integrering af ligestillingshensyn

I organiseringen af det nordiske justitssamarbejde tilstræbes, i overensstemmelse med de nordiske samarbejdsministres retningslinjer for ligestilling, at begge køn repræsenteres med mindst 40 % i arbejdsgrupper og lignende, og at ligestillingshensyn inddrages ved vurdering af ansøgninger om tildeling af projektmidler.

5. Det praktiske samarbejde i justitssektoren

Generelt

Justitsministrene angiver retningslinjerne for samarbejdet i justitssektoren.

Det løbende samarbejde sker dels som et uformelt samarbejde mellem justitsministeriernes departementer på embedsmandsniveau, dels i særlige arbejdsgrupper. I de tilfælde, hvor et emne sorterer under forskellige ressortministerier involveres alle ministerier i samarbejdet.

Embedsmandskomiteen gennemgår de nordiske justitsministeriers lovprogrammer og vurderer, om de indeholder lovgivningsinitiativer af særlig betydning for det nordiske justitssamarbejde. Embedsmandskomiteen har ansvaret for, at lovgivningssamarbejdet sker i overensstemmelse med ministrenes beslutninger.

Når et land overvejer at indføre at indføre ny lovgivning som har betydning for det nordiske justitssamarbejde skal de andre lande informeres herom med henblik på en nærmere diskussion og samordning gennem embedsmandskomiteen eller ved direkte kontakt mellem embedsmænd. Kontakt bør etableres på et så tidligt tidspunkt af lovgivningsprocessen, at resultatet af de nordiske diskussioner kan indgå i selve lovforslaget.

Embedsmandskomiteen er ansvarlig for, at betænkninger og lovforslag m.v. løbende udveksles mellem landene og for ved behov at tage initiativ til samarbejde mellem relevante forvaltningsmyndigheder.

Samarbejde i forhold til EU EØS

Justitssamarbejdet samarbejder om at vurdere konsekvenserne af EU/EØS-retsakter så tidligt som muligt i EU's beslutningsproces. De vigtigste forslag til EU/EØS-retsakter gennemgås efter behov af embedsmandskomiteen for at se, om der er grundlag for nordiske drøftelser i forbindelse med en retsakts udarbejdelse eller ved implementering af retsakten i national lovgivning.

De nordiske lande bør også være opmærksomme på muligheden for på visse områder at tage et fælles nordisk initiativ til nye EU/EØS-retsakter eller til ændringer af eksisterende EU/EØS-retsakter på baggrund af nordiske erfaringer og vurderinger.

Ved gennemførelse af EU/EØS-retsakter skal man benytte sig af muligheden for erfaringsudveksling og arbejdsbesparelser fx ved fælles udredninger. Det uformelle samarbejde mellem embedsmænd og myndigheder bør fastholdes og udvikles.

Det er ikke nødvendigt at vælge samme lovgivningsløsninger i samtlige nordiske lande. Det har væsentlig selvstændig betydning at være enige om forståelsen og fortolkningen af de pågældende fællesskabsretsakter.

Samarbejde med de baltiske stater

De nordiske justitsministre mødes med deres kolleger fra Estland, Letland og Litauen mindst hvert andet (2) år. Der er nedsat en kontaktgruppe (Nordic Baltic Contact Group) som mødes efter behov og som har sit eget arbejdsprogram. Ordførerskabet roterer mellem landene, og sekretariatsfunktionen varetages af Nordisk Ministerråds sekretariat.

Samarbejdet bygger på en opfattelse af, at et tæt regionalt samarbejde er vigtigt indenfor EU og i forhold til tredjelande.

Udenfor rammerne af Nordisk Ministerråd afholdes nordisk-baltiske møder på embedsmandsniveau i Bruxelles med henblik på at afklare behovet og mulighederne for at afstemme holdningerne til relevante EU-retsakter.

Samarbejde i forhold til andre internationale fora

Det indgår i det nordiske justitssamarbejde at fremme nordiske kontakter, diskussioner og efter behov samordning på embedsmandsniveau samt på politisk niveau forbindelse med forhandlinger i andre internationale fora, eksempelvis FN og Europarådet.

I det nordiske samarbejde inden for justitssektoren indgår også at samarbejde ved udpegning af repræsentanter i internationale organer, når det ikke er muligt for alle nordiske lande at være repræsenteret samtidig.

Andet retligt samarbejde

Udover det nordiske lovsamarbejde foregår der et løbende praktisk samarbejde inden for hele justitssektoren. På administrativt niveau afholdes der bl.a. kontaktmøder mellem de nordiske landes domstolsadministrationer, rigsadvokaterne, rigspoliticheferne i Norden og Kriminalforsorgen.

Dialog med Nordisk Råd

De nordiske justitsministre søger dialog med Nordisk Råd i spørgsmål af fælles interesse, herunder i forbindelse med udarbejdelse og revidering af samarbejdsprogrammet.

Rapportering og evaluering

Arbejdsgrupper under embedsmandskomiteen skal årligt afgive en rapport om de opnåede resultater.

Rapporteringen sker ved hjælp af ministerrådets skema for statusrapportering og indgår ved udarbejdelsen af justitssektorens årlige rapportering om iværksatte og gennemførte tiltag. I nødvendigt omfang lægges resultaterne af arbejdet frem for justitsministrene på det årlige justitsministermøde.

Dette samarbejdsprogram gælder indtil videre, men skal evalueres og eventuelt revideres senest i 2019.